HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כל שכן דהוו להו נולד (א) דאסירי אלא מיא בעבים מינד ניידי השתא דאתית להכי אוקיינוס נמי לא ליקשו לך מיא באוקיינוס נמי מינד ניידי (א) ותניא [א] נהרות המושכין ומעיינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יהושע בן לוי הלכה כרבי יוחנן בן נורי אמר ליה רבי זירא לרבי יעקב בר אידי (ב) בפירוש שמיע לך או מכללא שמיע לך אמר ליה בפירוש שמיע לי מאי כללא דאמר רבי יהושע בן לוי הלכה כדברי המיקל בעירוב ותרתי למה לי אמר רבי זירא צריכי דאי אשמעינן הלכה כר׳ יוחנן בן נורי הוה אמינא בין לקולא ובין לחומרא [ב] קמ״ל הלכה כדברי המיקל בעירוב ולימא הלכה כדברי המיקל בעירוב הלכה כרבי יוחנן בן נורי למה לי איצטריך (ג) ס״ד אמינא הני מילי יחיד במקום יחיד ורבים במקום רבים אבל יחיד במקום רבים אימא לא אמר ליה רבא לאביי מכדי עירובין דרבנן מה לי יחיד במקום יחיד ומה לי יחיד במקום רבים אמר ליה רב פפא לרבא ובדרבנן לא שני לן בין יחיד במקום יחיד ליחיד במקום רבים (ד) והתנן רבי (ב) אלעזר אומר כל אשה שעברו עליה שלש עונות דייה שעתה (ה) ותניא מעשה ועשה רבי כר׳ אלעזר לאחר שנזכר אמר כדי הוא רבי אלעזר לסמוך עליו בשעת הדחק מאי לאחר שנזכר אילימא לאחר שנזכר דאין הלכה כרבי אלעזר [ג] אלא כרבנן בשעת הדחק היכי עביד כוותיה אלא דלא איתמר הלכתא לא כרבי אלעזר ולא כרבנן לאחר שנזכר דלאו יחיד פליג עליה אלא רבים פליגי עליה אמר כדי הוא רבי אלעזר (ו) לסמוך עליו בשעת הדחק אמר רב משרשיא לרבא ואמרי לה רב נחמן בר יצחק לרבא ובדרבנן לא שני בין יחיד במקום יחיד בין יחיד במקום רבים (ז) והתניא שמועה קרובה נוהגת שבעה ושלשים רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד ואי זו היא קרובה ואיזו היא רחוקה בתוך שלשים קרובה לאחר שלשים רחוקה דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים אחת שמועה קרובה ואחת שמועה רחוקה נוהגת שבעה ושלשים ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל מקום שאתה מוצא יחיד מיקל ורבים מחמירין הלכה כדברי המחמירין המרובים חוץ מזו שאע״פ שרבי עקיבא מיקל וחכמים מחמירין [ד] הלכה כדברי רבי עקיבא וסבר לה כשמואל דאמר (ח) שמואל הלכה כדברי המיקל באבל באבילות הוא דאקילו בה רבנן אבל בעלמא אפילו בדרבנן שני בין יחיד במקום יחיד בין יחיד במקום רבים

ורב

כל שכן דהוו להו נולד ואסירי. אפילו לטלטלן במקומן: **הרי הן כרגלי כל אדם.** כיון דניידי לא קנו שביתה ואפילו הן של יחיד אינן כרגליו: **בפירוש שמיע לך.** מרבי יהושע בן לוי: **או מכללא.** דשמיע לך מיניה מילתא אחריתי ודייקת מינה דכר׳ יוחנן בן נורי סבירא ליה: **ומאי כללא.** מאיזה כלל הוא ס״ד מעיקרא דשמעת ליה לר׳ יהושע בן לוי דנימא מילתא דנידוק לה מינה: **בעירוב.** בכל משפטיו ותחומין מהלכות עירובין הן: **בין לקולא.** כגון אדם ישן דאי לא קנה שביתה לא נפיק מד׳ אמות: **לחומרא.** כגון כלי הפקר אי אמרת קונין שביתה אסור להוליכן למקום שעירב זה המוצאן אלא אלפים הוא דאית להו לכל רוח: **קמ״ל כדברי המיקל.** באדם הוא דהלכתא כוותיה דכיון דניעור קנה ישן נמי קנה אבל בכלים לית הלכתא כוותיה: **אבל יחיד במקום רבים.** כגון ר׳ יוחנן בן נורי דפליגי רבנן עליה אימא לית הלכתא כוותיה: **רבי אליעזר** גרסינן: **כל אשה שעברו עליה שלש עונות.** דהיינו ל׳ יום דעונה סתם לפריסת נדה משלשים יום לשלשים יום וכל אשה שעברו עליה תשעים יום ולא ראתה נסתלקו דמיה ואם ראתה אחרי כן אמרינן השתא הוא דראתה (ט) דם ולא מטמינן טהרות שנתעסק׳ בהן למפרע כשאר נשים שדמיהן מצויין שמטמאות טהרות למפרע מעת לעת כדאמר במס׳ נדה (דף ג.) דחיישינן שמא כותלי בית הרחם העמידוהו ותנן (שם מ.) כל הנשים מטמאות בבית החיצון ופליגי רבנן עליה ואמרי דאין הפסקת ג׳ עונות סילוק אלא לזקנה שעברו עליה ג׳ עונות סמוך לזקנתה אבל בילדה לא: **כרבי אליעזר.** וטיהר אף בילדה שעברו עליה ג׳ עונות: **אחר שנזכר.** משמע דנזכר דלאו שפיר עביד: **שעת הדחק.** שני בצורת הוו ואיכא הפסד טהרות: **מאי כשנזכר.** אילימא נזכר דאיתמר בפלוגתייהו הלכה כרבנן וכשנעשה המעשה לא היה זכור ועכשיו נזכר אמאי לא אהדר עובדא: **אלא.** האי דלא אהדר משום דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר ומאי נזכר לאחר שנזכר דרבים פליגי עליה דהוה ליה למיעבד כרבים אמר כדי הוא רבי אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק ולא אהדר עובדא הא לאו בשעת הדחק לא. אלמא אע״ג דמעת לעת גזירה דרבנן היא בעי למיעבד כרבים: **נוהגת שבעה.** לרחיצה ולתכבוסת ושלשים לתספורת ולגיהוץ מיום שנשמע לו: **וסבר לה.** רבי יוחנן כשמואל:

ה״ג

כל שכן דהוי ליה נולד ואסיר. ואע״ג דמשקין בפירי נמי אמרינן בפסחים (דף לג:) דמבלע בליעי אפ״ה לא מתסרי משום נולד אי לא גזרינן שמא יסחוט דמים בעבים בליעי טפי ואינה ניכרין כמו משקין בפירי ואפילו לא היו ניכרין משקין בפירי כלל לא חשיבי נולד כיון דמעיקרא נמי הוי אוכל אוכלא דאיפרת הוא וא״ת ולימא הא רבי שמעון היא דלית ליה מוקצה ולית ליה נולד כדאיתא בריש ביצה (דף ב.) וי״ל דבנולד כה״ג דדבר חדש שלא בא לעולם כל עיקר מודה רבי שמעון וכן באפר כירה שהוסק ביום טוב נראה דמודה ר״ש דאסור לכסות בו אא״כ ראוי לצלות בו ביצה כדאמר בפרק קמא דביצה (דף ח.):

נהרות המושכין. פ״ה אפי׳ הן של יחיד ונראה שדקדק דאי הוה של רבים דווקא מאי איריא נהרות אפי׳ מים מכונסים נמי אמרי׳ לעיל כרגלי הממלא והיינו כרגלי כל אדם דהכא כדפרישי׳ לעיל (י) דהכל אחד וכן מוכח בפרק בתרא דביצה (דף לט.) דבשל יחיד מיירי דפריך מהך דהכא אמתני׳ דהתם דקתני בור של יחיד כרגלי היחיד ומיהו שם לא פירש רש״י כרגלי הממלא וכרגלי כל אדם בענין אחד ור״ת מפרש אפילו מיירי בשל רבים מדקדק שפיר דדווקא משום דניידי לא קנו שביתה אבל מכונסים דקנו שביתה יש להם אלפים אמה לכל רוח כרבי יוחנן בן נורי:

הוה אמינא בין לקולא בין לחומרא. הוה ליה למימר דאיצטריך הלכה כדברי המיקל לפסוק הלכה בכל מקומות אלא דניחא ליה למימר דאפילו להך מילתא גופה איצטריך:

קמ״ל הלכה כדברי המיקל בעירוב. דלענין אדם הלכה כרבי יוחנן בן נורי דקני שביתה ולענין כלים הלכה כרבנן דלא קנו שביתה והרי הן כרגלי כל אדם ולא הוי תרי קולי דסתרי אהדדי דקיימא לן כרבנן דאמרי אין חפצי הפקר קונין שביתה ויש היינו טעמא הואיל וניעור קני ישן נמי קני כדפ״ה ואפילו אם לא היה משמעינן רבי יהושע בן לוי אלא הלכה כדברי המיקל בעירוב לחוד הוה משמע מדבריו דהלכתא כדברי שניהם להקל:

לסמוך עליו בשעת הדחק. פי׳ הקונטרס דשנת בצורת הוה ואיכא הפסד טהרות ואי אפשר לומר כן דבדחק כה״ג אפי׳ רבנן מודים כדאמר בפ״ק דנדה (ד׳ ט:) אין שעת הדחק ראיה ומפרש התם מאי שעת הדחק שנת בצורת הוה ואיכא דאמרי (כ) דטהרות אפיש ועבוד וחשו רבנן להפסד טהרות (ל):

דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל. אפילו ביחיד במקום רבים נראה דלעולם הלכה כדברי המיקל באבל וחוץ מזו לאו למעוטי שאר מקומות דאבל קאמר כדקאמר אבילות הוא דאקילו ביה רבנן וכן מוכיח בהדיא פרק בתרא דמו״ק (דף יט:) גבי אבא שאול ורבנן גבי קובר את מתו ג׳ ימים לפני הרגל וגבי בא ממקום קרוב פלוגתא (מ) דרשב״ג ורבנן (דף כב.) וא״ת כיון דאפי׳ יחיד במקום רבים אמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל למה ליה לשמואל למיפסק בפרק בתרא דמו״ק (דף כד.) (נ) כרשב״ג דאמר ר״ה ויום הכפורים כרגלים ויש לומר דקמ״ל אפי׳ ביחיד במקום רבים כדאמר לעיל ונראה אפי׳ ביום ראשון של אבילות דהוי דאורייתא כדאמר בה״ג דהלכה כדברי המיקל באבל מידי דהוי כהלכה כדברי המיקל בעירוב דמשמע לעיל דאפילו הוי דאורייתא הלכה כדברי המיקל מדקאמר מכדי עירובין דרבנן מה לי יחיד במקום וכו׳ משמע דאי הוה דאורייתא ניחא דצריכי וכן מוכח בפ׳ יש בכור (בכורות דף מט.) גבי פלוגתא דר״ע ורבנן דאמר רב אשי הכל מודים לענין אבילות דיום ל׳ כשלפניו דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל ואפילו ביום ראשון אינו נוהג אבילות וזה לשון ה״ג היכא דשכיב שכיבא ביום טוב ראשון או ביום טוב שני או בחולו של מועד או בי״ט ראשון של יום טוב אחרון אינו נוהג אבילות

עד

מסורת הש״ס

א) [לקמן מח.] שבת קכא: ביצה לט., ב) [ברכות ט. וש״נ ע״ש], ג) [גי׳ הרא״ש אמר אביי איצטריך], ד) נדה ז:, ה) שם ו. ט:, ו) [ברכות ט. וש״נ], ז) מ״ק כ., ח) [מו״ק יח. יט: כ. כב. כו: בכורות מט. חולין ג.], ט) בס״א: דאתא, י) [דף מה: ד״ה ביום], כ) בס״א: ויש לומר, ל) [ועי׳ תוס׳ נדה ו: ד״ה בשעת], מ) [צ״ל דר״ש], נ) [צ״ל כר״ג],

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ דהוו להו נולד ואסירי: (ב) שם והתנן רבי אליעזר כצ״ל וכן בכל העמוד:

מוסף רש״י

נהרות המושכין. היינו סתם נהרות שיש להם משך להלאה ממקום מקור נביעתן, **ומעיינות הנובעין.** ואין יוצאין מגומות נביעתן לימשך הלאה, **הרי הן כרגלי כל אדם.** אין להם שום שביתה לא במקומן ולא כרגלי הבעלים ולא כרגלי הממלא, אלא כל אדם מוליכן ברגליו, **דכל מידי דנייד לית ליה שביתה** (ביצה לט.) ואע״פ שבא מחוץ לתחום, כל אדם מוליכן למקום שעירב לו **לילך** (שבת קכא:).

רבינו חננאל

ואסיקנא כל מידי דנייד לא קני שביתה ומיא דאוקיינוס מינד ניידי, לפיכך לא קנו להו שביתה, דתניא נהרות המושכין ומעיינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם. א״ר יעקב בר אידי אמר ר׳ יהושע בן לוי הלכה כר׳ יוחנן בן נורי, כי מי שישן ולא ידע עד שחשכה יש לו אלפים אמה לכל רוח. **ותוב** אמר ר׳ יהושע בן לוי הלכה כדברי המיקל בעירוב. ש״מ דלית הילכתא כר׳ יוחנן אלא לקולא. אבל היכא דאיכא לחומרא כגון חפצי הפקר דקנו שביתה ולית ליה למוצאם להוציאם חוץ לאלפים אמה שלהן לא אלא כרגלי כל אדם. ולא פי׳ הילכתא כר׳ יוחנ׳ בן נורי אלא משום דפליג בהדי רבים. **אמר** רבה מכדי עירוב דרבנן הוא מה לי יחיד במקום יחיד ומה לי יחיד במקום רבים הכל אחד הוא. **ואמרינן** וכל מדרבנן לא שני לן בין יחיד במקום יחיד ובין יחיד במקום רבים, והתנן בתחילת נידה ר׳ אליעזר אומר כל אשה שעברו עליה ג׳ עונות, פי׳ הווסת שלה, שהיתה ווסתה לראות כל ט״ו יום, הפסיקה ועכשיו עברו עליה ג׳ פעמים ט״ו יום ולא ראתה, ואע״ג דאינה זקינה שיש לומר ניסתלקו דמים חדל להיות לה אורח כנשים, ואחר כך ראתה, דייה שעתה, ואין מטמאין אותה מעת לעת. ותניא מעשה ועשה רבי כר׳ אליעזר, סבר

עין משפט נר מצוה

לד א מיי׳ פ״ה מהל׳ יו״ט הל׳ יד טוש״ע א״ח סי׳ שצז סעיף טו:

לה ב מיי׳ שם טוש״ע א״ח סי׳ תא:

לו ג מיי׳ פ״ד מהל׳ טומאת משכב ומושב הלכה א סמג עשין רמג:

לז ד מיי׳ פ״ז מהל׳ אבל הלכה א סמג עשין דרבנן ב טוש״ע י״ד סי׳ תב סעיף א:

רבינו חננאל (המשך)

יחיד פליג עליה, לאחר שניזכר עליה, ולא איתמר הילכתא לא כמר ולא כמר, אמר כדי ר׳ אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק. מאי שעת הדחק, פירשוה רבנן (אשה שהפסיקה ג׳ עונות, ואמרינן עונה בינונית שלשים יום), אפישה א) עבדה טהרות הרבה ואחר כך ראתה דם. איכא דאמרי שנת בצורת היתה ועשתה טהרות ונדחת, ונדחק הדבר לר׳ להפסידם, ולהחזיקה בטומאה לאחור מעת לעת. ופסק כר׳ אלעזר דייה שעתה. והנה זה מדרבנן הוא דאמר רבא מאי דרבנן, כדרב יהודה אמר שמואל דאמר חכמים תקנו לבנות ישראל להיות בודקות עצמן שחרית וערבית, בשחרית להכשיר טהרות שעשתה בלילה, וערבית להכשיר טהרות שעשתה ביום, וזו הואיל ולא בדקה הפסידוה עונה יתירה, וטומאות מעת לעת הנה מדרבנן, ושני בין יחיד ליחיד ובין יחיד לרבים. **ותוב** אתו רבנן אחריני למידק ולאחוויי, דשנן [בדרבנן] בין יחיד ויחיד ליחיד ורבים, מיהא דתניא שמועה קרובה שהיא בתוך שלשים יום נוהגת שבעת ימי אבל. ולגיהוץ [ו]כיוצא בו שלשים יום. ושמועה רחוקה שהיא לאחר שלשים יום אינה נוהגת אלא יום אחד דברי ר׳ עקיבא. וחכמים אומרים בין קרובה בין רחוקה נוהגת שבעה ושלשים. ואמרינן כל מקום שאתה מוצא יחיד מיקל ורבים מחמירין הלכה כרבים חוץ מזו שאע״פ שר׳ עקיבא יחיד הוא במקום רבים ומיקל הילכתא כוותיה, דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל [באבל], באבילות הוא דאקילו רבנן ואמרו הילכתא כיחיד במקום רבים, אבל בעלמא לא, ואפי׳ בדרבנן, הרי שני בין יחיד ליחיד, ליחיד ורבים.

א) כד״ו הגיהו ואפיש למעבדה טהרות.